

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö Dnro, YM14/400/2017, YM24:00/2016

Asia: Kirjallinen asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry (myöh. SKAL) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta. Jätelakia esitetään muutettavaksi Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti siten, että yhdyskuntajätehuollon vastuunjaossa kuntien vastuu rajattaisiin pääosin vain asumisessa syntyviin jätteisiin.

Jätelain muutoksessa hyvä tavoite

SKAL pitää hyvänä, että yhdyskuntajätehuollon vastuunjako muutetaan niin, että kuntien vastuu rajataan pääosin vain asumisessa syntyviin jätteisiin. Lakia muutettaessa tulisi huolehtia siitä, ettei lakiin jää kirjauksia, jotka mahdollistavat lain kiertämisen.

Suomen Kiertovoima KIVO ry:n (ent. Jätelaitosyhdistys ry) ja kunnallisten jätelaitosten edunvalvonnassa on tuotu esille näkökulmia pienten ja keskisuurten jätteenkuljetusyritysten puolesta, joita pienet ja keskisuuret jätealan toimijat eivät itse ole tunnistaneet omakseen.

Jätelaissa ei tule olla hankintalakia väljempiä kirjauksia

Hankintalakiin (1397/2016 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista) on kirjattu, että sidosyksikön ulosmyynnin raja on enintään 5 % ja enintään 500 000 euroa liikevaihdosta. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on se, ettei sidosyksikkösuhteessa toimiva Inhouse -yhtiö käytä asemaansa väärin vapailla markkinoilla. Tämän johdosta jätelaista tulisi jättää kokonaan pois § 145 a, joka mahdollistaisi kunnallisille jätehuoltoyhtiöille jopa 10 % ulosmyynnin rajan ilman 500.000 euron enimmäisrajaa. SKAL ei pidä oikeudenmukaisena, että juuri jätehuoltoalalle, jossa kunnalliset jätehuoltoyhtiöt ovat pyrkineet aktiivisesti vapaille markkinoille vahvaa asemaansa hyödyntäen, tarvittaisiin hankintalain määräämiä muita toimijoita korkeampia kirjauksia.

Eräät kunnalliset jätehuoltoyhtiöt ovat perustaneet 100 % omistamia tai osaomistamia tytäryhtiöitä, joiden kautta on yritetty tätä kuntayhtiön sidosyksikkösäädöstä kiertää.

Toissijaista vastuuta ei saa käyttää väärin hyväksi

Kunnallisille jätehuoltoyrityksille jää edelleen jätelakiin (§ 33 Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu) mahdollisuus saada itselleen vapailla markkinoilla olevaa jätettä. On positiivista, että tätä rajoitetaan tiukempien kirjausten avulla ja yksityisen palvelutarjonnan selvittämisellä.

Tätä jätelain kohtaa on sovellettu kunnallisten jätehuoltoyritysten toimesta niiden markkinoidessaan palveluitaan vapaille markkinoille. Tässä yhteydessä on pyydetty yrityksiä allekirjoittamaan valmiiksi täytetty lomake, jossa todetaan, ettei yksityistä palveluntarjontaa ole saatavilla, vaikka yksityisiä palvelun tuottajia olisi alueella hyvin tarjolla.

SKAL pitää tärkeänä, että myös tässä kohtaa jätelakia sanaa "kunta" tulkitaan kunnan jätehuoltoviranomaiseksi, eikä kunnalliseksi jätehuoltoyritykseksi. SKAL pitää tärkeänä, että yksityisen palvelutarjonnan mahdollisen puutteen toteaa jätehuoltoviranomainen, eikä toissijaista vastuuta itselleen haaliva kunnallinen jätehuoltoyritys, kuten nykyään on ollut yleisenä käytäntönä.

Kunnan tulisi kilpailuttaa myös kunnan hallinto- ja palvelutoiminta

Kunnan hallinto- ja palvelutoiminta tulisi myös poistaa kunnan vastuulta (§ 32 kohta 2). Tämä mahdollistaisi sen, että kunta voisi vapaasti kilpailuttaa ja ostaa palvelut haluamaltaan toimijalta myös kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella. Näillä alueilla kunnat ovat joutuneet ottamaan palvelut kuntayhtiöltä yksittäisen asukkaan astiahinnalla saamatta normaalia suuren toimijan etua hyödyksi.

Kunnan jätteillä on jätteenkuljetusyrityksille erittäin suuri merkitys erityisesti kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella ja varsinkin maaseudulla, jossa kunnan lisäksi muita julkisia kohteita ja yritystoimintaa on tarjolla todella vähän.

Poikkeuksia myönnetty hyvin vähän

Jätelakiin on kirjattu jätehuoltoviranomaiselle mahdollisuus myöntää poikkeus julkisille toimijoille velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon (§ 44). Näitä poikkeuksia on myönnetty ehkäpä tarkoitushakuisesti todella vähän. Tämä on todettu myös Ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä (YMra 12/2014). Selkeästi etusijajärjestyksen kannalta parempaan lopputulokseen johtaneita anomuksiaakaan ei ole useimmiten hyväksytty. Saattaa olla, että jätelakiin esitetty väljempi kirjauskaan ei valitettavasti muuta tätä käytäntöä.

Sidosyksiköiden kilpailuaseman vahvistaminen ja suosiminen ei ole perusteltua

Jo uuden jätelain (646/2011) valmistelussa hallituksen perusteluissa nähtiin ongelmana kunnallisten jätehuoltoyritysten kohtuuttoman suuri hakeutuminen markkinaehtoisien toiminnan suuntaan. Hallituksen esityksen perusteluissa jätelaiksi (HE 199/2010 vp sivu

85 vasemman puolen rivin viimeisen kappaleen loppu ja oikean puolen rivin alku) todetaan seuraavasti: *"Nykyisin kuntien jätehuoltoyhtiöiden liikevaihdosta jopa 30—40 prosenttia muodostuu elinkeinotoiminnalle tarjotuista jätehuoltopalveluista."* Tämä osuus on valitettavasti edelleen kasvanut kuntayhtiöiden aktiivisen markkinoinnin johdosta. Tämä vääristää alan markkinaehtoista toimintaa ja kilpailua sekä tuo epätervettä toimintaa vapaille markkinoille.

Jätelain muutoksessa tulisi myös huomioida, että peruskunnilla tulisi olla oikeus päättää itsenäisesti jätteenkuljetusjärjestelmästä. Tämä vähentäisi myös jätteenkuljetuspäätöksistä tehtyä runsasta valituskierrettä. Alueellisten jätehuoltoviranomaisten tekemistä päätöksistä jatkaa kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta on jätetty kohtuuttomasti valituksia.

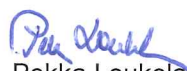
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry toivoo, että jätelain uudistuksessa huomioidaan Sipilän hallitusohjelman ja hankintalain mukaisesti riittävän tiukat rajat sidosyksikön ulosmyynnin määrälle. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on se, ettei sidosyksikkösuhteessa toimiva Inhouse -yhtiö valtaa vahvan asemansa perusteella markkinoita yksityisiltä toimijoilta.

Kunnioittavasti

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Iiro Lehtonen
Toimitusjohtaja

Pekka Loukola
Asiantuntija